

บทบาทของภาคธุรกิจ

ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

และการจัดการและป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interests) และการแทรกแซงนโยบายของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)

นโยบายและมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีประสิทธิภาพในการลดปัญหาจากการบริโภคจะส่งผลโดยตรงต่อการจัดระเบียบราคา การกระจายสินค้าและการทำกิจกรรมการตลาด เพื่อลดการเข้าถึงของประชากร และลดปัจจัยหรือแรงกระตุ้นที่ทำให้คนดื่ม โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเปราะบางอย่างเด็ก เยาวชนและผู้ติดสุรา ดังนั้น ธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบหลักที่ต้องปรับตัวและปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ว่าธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ต้องหาทางลดทอนความเข้มแข็งของกฎหมาย ตลอดจนการขัดขวางหรือชะลอการออกกฎระเบียบใหม่ ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของธุรกิจของผู้บริโภค

ในวงการสาธารณสุขระหว่างประเทศจึงให้ความสำคัญกับการจัดการและป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interests) และการแทรกแซงนโยบายของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วยในการพัฒนารอบนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำและปานกลาง

การกำหนดบทบาทของภาคธุรกิจในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามข้อเสนอแนะในระดับสากล

ตามข้อเสนอแนะสาธารณสุขในระดับสากล มีการระบุบทบาทของภาคธุรกิจในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ ซึ่งมีคำเรียกคือผู้ประกอบการธุรกิจการค้าเกี่ยวกับการผลิตและขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (economic operators in alcohol production & trade) ดังนี้

• ยุทธศาสตร์โลกว่าด้วยการจัดการผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ [1] ขององค์การอนามัยโลก ระบุ

“ชักชวนให้ผู้ประกอบการธุรกิจการค้าเกี่ยวกับการผลิตและขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ความร่วมมือในการป้องกันและลดปัญหาจากการบริโภคแอลกอฮอล์ ตามบทบาทหลักในฐานะของผู้พัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิต ผู้กระจายสินค้า ผู้ค้าขายในตลาด และผู้ขาย (กล่าวคือ บทบาทที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ใช่บทบาทในเวทีพัฒนาโยบาย : คำขยายความ) รวมถึงการพัฒนากิจกรรมที่ควบคุมระหว่างภาคธุรกิจกันเอง (self-regulation) ตลอดจนการให้ข้อมูลการขายและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ภาครัฐ”

• แผนปฏิบัติการควบคุมแอลกอฮอล์ระดับโลก 2022-2030 [2]

- ในทุกส่วนที่พูดถึงความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีข้อพิจารณาในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน เสมอที่ต้องระมัดระวังและป้องกัน

- ในส่วนของ**กิจกรรมหลักที่ 1 การนำนโยบายและมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สร้างผลกระทบสูงไปดำเนินการ (Implementation of high-impact strategies and interventions)** “ประเทศสมาชิกจะต้องมั่นใจว่าการพัฒนา (development) การดำเนินนโยบาย (implementation) และการประเมินผล (evaluation) นโยบายและมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งอยู่บนพื้นฐานเป้าหมายทางสาธารณสุขและหลักวิชาการที่มีอยู่ และได้รับการปกป้องจากการแทรกแซงของผลประโยชน์ทางการค้า”

- ในส่วนของ**กิจกรรมหลักที่ 3 การสร้างพันธมิตร การทำงาน (partnership) การสนทนา (dialogue) และการประสานงาน (coordination) ในการนำนโยบายแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติใช้** “เสนอให้ประเทศสมาชิกทำงานแบบร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคม (whole-of-society approach) ในการลดผลกระทบจากการบริโภคแอลกอฮอล์ โดยความเชื่อมโยงและการประสานงานต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม (appropriate engagement, appropriate coordination) และจัดให้มีกลไกสร้างความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง (accountability mechanisms) และพิจารณาผลประโยชน์ทับซ้อนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกรายที่เข้าร่วมเสมอ” (ทั้งนี้พันธมิตรการทำงาน (partnership) ไม่จำกัดว่าเป็นรูปแบบทางการ

และการสนทนา (dialogue) ไม่ใช่กลไกทางการที่เกี่ยวเนื่องกับเวทีพิจารณานโยบายแต่ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส: คำขยายความ)

- ในระดับโลก (global dialogue) กับอุตสาหกรรมสุราควรเน้นไปความร่วมมือเพื่อดำเนินการควบคุมกิจกรรมการตลาดทั้งในสื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล รวมถึงการให้ทุนอุปถัมภ์ และบทบาทของอุตสาหกรรมพัฒนากระบวนการขาย การขายในช่องทางออนไลน์ และระบบส่งสินค้าถึงบ้าน การปรับสูตร ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาฉลาก และการแสดงข้อมูลการผลิตและการขายให้องค์การอนามัยโลก

ข้อเสนอบทบาทของภาครัฐ ที่จะขอให้ผู้ประกอบการธุรกิจปฏิบัติตาม ที่ระบุในแผนปฏิบัติการควบคุมแอลกอฮอล์ระดับโลก 2022-2030 คือ

- แนะนำให้ผู้ประกอบการธุรกิจ ห้ามให้ทุนกับกิจกรรมกับงานสาธารณสุขและการพัฒนา นโยบาย ตลอดจนการสนับสนุนทุนวิจัย ด้วยเหตุผลด้านอคติและการมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่ชัดเจน และมีการอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดของธุรกิจและสร้างโอกาสในการแทรกแซงนโยบายได้สูง
- ขอร้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจ หยุดการขาย ทำการตลาด กิจกรรมส่งเสริมการขาย และการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ส่งผลต่อเยาวชน และกลุ่มนักดื่มที่เสี่ยงต่อปัญหาสูง ไม่ส่งเสริมให้คนดื่มไม่สื่อสารและอ้างอิงผลประโยชน์ทางสุขภาพใด ๆ ของการดื่มที่จะก่อให้เกิดผู้บริโภคเข้าใจผิด และควรให้ข้อมูลคำเตือนทางสุขภาพบนผลิตภัณฑ์ที่จะมองเห็นได้ชัดเจน
- แนะนำให้ผู้ประกอบการธุรกิจ พยายามลดความเข้มข้นของเอทานอลในผลิตภัณฑ์แอลกอฮอล์เรื่อย ๆ เพื่อลดความเสี่ยงทางสุขภาพของผู้บริโภคและลดการปริมาณการบริโภคโดยรวมในประชากร
- ขอร้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจ เปิดเผยข้อมูลทางการผลิตและการขายที่จะช่วยในการวิเคราะห์สถานการณ์ของภาคสาธารณสุข รวมถึงข้อมูลวิจัยทางการตลาดของกลุ่มลูกค้าที่ธุรกิจได้ศึกษาได้ (เช่น ความรู้ ทัศนคติ ความชื่นชอบ)
- เชิญผู้ประกอบการธุรกิจ ให้การสนับสนุนทางการเงินในการดำเนินนโยบายแอลกอฮอล์ (ตามบทบาทของผู้ผลิต ผู้กระจายสินค้า และผู้ขาย ที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย โดยธุรกิจ ไม่มีบทบาทใดในเวทีพิจารณากฎหมาย หรือทำกิจกรรมใดที่ชะลอขัดขวางกระบวนการพัฒนาโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีประสิทธิภาพตามหลักวิชาการ)

[1] Assunta M. Global Tobacco Industry Interference Index 2019. Bangkok, Thailand: Global Center for Good Governance in Tobacco Control (GGTC); 2019.

[2] กรมพัฒน์ มากแจ้ง และคณะ ปัจจัยทางการค้ากำหนดโรคไม่ติดต่อ: นิยามและกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมแบบกำหนดขอบเขต วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข 17: 4 2566 <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/5988>

กรอบแนวคิดและตัวอย่างการปฏิบัติที่เป็นการแทรกแซงนโยบายของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การแทรกแซงของภาคอุตสาหกรรม (industry interference) เพื่อผลประโยชน์ของธุรกิจของตนมีหลากหลายรูปแบบและหลายช่องทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีองค์ประกอบสำคัญสองส่วน ได้แก่

1) ใครเป็นใครในอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นผู้เสียประโยชน์โดยตรงจากนโยบายแอลกอฮอล์ ซึ่งไม่ได้จำกัดแค่ผู้ผลิต ผู้กระจายสินค้า ผู้จำหน่ายปลีก/ส่ง สถานให้บริการที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่การผลิตหรือขายเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง กลุ่มธุรกิจและเครือข่ายอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์กรหน้าฉากของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น มูลนิธิ สมาคมที่บริษัทเหล่านั้นจัดตั้งขึ้น ชมรม/กลุ่ม ที่รับทุนสนับสนุนและเป็นปากเสียงให้กับนโยบายของบริษัทเหล่านั้น

2) การปฏิบัติ กลยุทธ์ และเทคนิคในการแทรกแซงนโยบายของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรอบในการพิจารณาการแทรกแซงนโยบายของอุตสาหกรรมที่ทำลายสุขภาพต่อกระบวนการนโยบายสุขภาพมีกรอบหลัก อาทิ

2.1) กรอบการติดตามการใช้กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองของอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อนโยบายสุขภาพ (corporate political activity: CPA) [3] ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในศึกษากิจกรรมของอุตสาหกรรมอาหารในวงวิชาการนโยบายทางด้านโภชนาการและอาหาร มีกลยุทธ์ 7 ด้านที่ต้องติดตาม ได้แก่

- (1) กลยุทธ์การสร้างข้อมูลและการสื่อสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับภาคอุตสาหกรรม (information and messaging)
- (2) กลยุทธ์แรงจูงใจทางการเงิน (financial incentives)
- (3) กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจทางนโยบาย (constituency building)
- (4) กลยุทธ์ทางกฎหมาย (legal strategies)
- (5) กลยุทธ์ทางเลือกอื่นทดแทนนโยบายของรัฐ (policy substitution)
- (6) กลยุทธ์การลาดทอนความน่าเชื่อถือและสร้างความสั่นคลอน (opposition fragmentation and destabilization)

2.2) ดัชนีการแทรกแซงนโยบายของอุตสาหกรรมยาสูบ (Global Tobacco Industry Interference Index) [4] ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมของรัฐ 7 ด้าน ที่ทำการสำรวจและให้คะแนนดัชนีโดยภาคประชาสังคมหรือภาควิชาการในประเทศต่างทั่วโลก ได้แก่

- (1) การเข้าไปมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับกระบวนการพัฒนานโยบายของรัฐ (Participation in policy-development) เช่น การมีตัวแทนหรือตัวแทนอำพราง (nominee) ของอุตสาหกรรมอยู่ในคณะกรรมการพิจารณา นโยบายของรัฐต่าง ๆ
- (2) การสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ของอุตสาหกรรมซึ่งหวังผลหลักในทางการค้าหรือสื่อสารการตลาดร่วมด้วย ผ่านการแสดงตราสินค้าและชื่อบริษัทควบคู่ไปกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ดีต่อบริษัท กิจกรรมเพื่อสังคมเหล่านี้ส่วนหนึ่งมีผลในการสร้างความผูกพันและภาวะพึ่งพาแก่หน่วยงานที่รับการสนับสนุน
- (3) การที่รัฐให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางกฎหมายแก่ภาคธุรกิจ
- (4) การที่รัฐมีปฏิสัมพันธ์โดยไม่จำเป็นกับภาคธุรกิจและเครือข่ายธุรกิจ (forms of unnecessary)
- (5) ความโปร่งใสของกระบวนการนโยบายของรัฐ
- (6) การมีผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) เช่น การที่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องหรือญาติของพวกเขามีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาหรือทำงานเกี่ยวข้องกับธุรกิจ
- (7) การไม่มีมาตรการป้องกันการแทรกแซงของอุตสาหกรรม (preventive measures)

2.3) กรอบแนวคิดในการติดตามปัจจัยกำหนดสุขภาพด้านการค้าของโรคไม่ติดต่อ [5] ส่วนการแทรกแซงนโยบายประกอบไปด้วย 5 กลยุทธ์ และ 16 การปฏิบัติของภาคธุรกิจพยายามมีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐต่างๆ ผ่านการแสดงอำนาจและอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อม ได้แก่

- (1) การมีอิทธิพลในกระบวนการกำหนดนโยบาย (policy process)
- (2) การใช้เครื่องมือทางกฎหมายและกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุน (legal & trade & investment policies)
- (3) การสนับสนุนหรือเข้าไปจัดการบุคคลทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน (financial incentive & conflict of Interest)
- (4) การสร้างพันธมิตรและแนวร่วม (constituency building)
- (5) การสร้างและสื่อสารข้อมูลเพื่อวางกรอบการอภิปรายของสังคมและข่มขู่ฝ่ายตรงข้าม (framing the debate & intimidating opposition)

[3] Mialon M, Swinburn B, Sacks G. A proposed approach to systematically identify and monitor the corporate political activity of the food industry with respect to public health using publicly available information. *obesity reviews*. 2015;16(7):519-530.
 [4] Assunta M. Global Tobacco Industry Interference Index 2019. Bangkok, Thailand: Global Center for Good Governance in Tobacco Control (GGTC); 2019.
 [5] กมลพัฒน์ มากแจ้ง และคณะ. ปัจจัยทางการค้ากำหนดโรคไม่ติดต่อ: นิยามและกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมแบบกำหนดขอบเขต วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข 17: 4 2566 <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/5988>

3

กรณีศึกษา การปฏิบัติที่เข้าข่ายการมีผลประโยชน์ทับซ้อนและเป็นการแทรกแซงนโยบายของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทย มากกว่า 90% ของตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (23.5 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ)ถูกครอบครองโดยบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพียงสองรายใหญ่ ซึ่งสะท้อนอำนาจทางเศรษฐศาสตร์ในประเทศและส่วนนี้อาจส่งผลกระทบต่ออำนาจทางการเมืองได้ สำหรับองค์กร กลุ่มธุรกิจ และเครือข่ายอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรหน้าฉากของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาทิ สมาคมธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไทย (Thai Alcohol Beverage Business Association หรือ TABBA) [6] ก่อตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2552 เป็นกลุ่มของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้ามชาติ 6 บริษัท ได้แก่ บริษัทบาคาร์ดี, บริษัทบราวน์-ฟอร์ดแมน ไทยแลนด์ แอลแอลซี, บริษัทอิจิโอมิเอิกเฮนเนสซี, บริษัทเพอร์นอต ริคาร์ด, บริษัทอินดิเพนเดนทไจน์แอนด์สปิริต และบริษัทไทยเอเชียแปซิฟิก บรีวเวอรี่จำกัด และองค์กรทางสังคมอย่างมูลนิธิแก้ไขปัญหาคาถาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มปอ.) [7] ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาจมีการปฏิบัติที่เข้าข่ายการมีผลประโยชน์ทับซ้อนและเป็นการแทรกแซงนโยบายของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

สำหรับกรณีศึกษาที่แสดงถึงอิทธิพลของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อการพัฒนานโยบายของประเทศเห็นได้ชัดจากกรณีการออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ตั้งต้นก่อนฉบับนี้ได้ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างสิ้นเชิง (total ban) แต่ในที่สุดกลับทำได้เพียงการกำหนดห้ามโฆษณาบางส่วนเท่านั้น (partial ban) [8]

หากพิจารณาการแทรกแซงนโยบายของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามการปฏิบัติและเทคนิคของธุรกิจแอลกอฮอล์ต่าง ๆ ข้างต้น ในประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่ามีข้อมูล ข้อสังเกต และกรณีศึกษาที่แสดงถึงอิทธิพลและการแทรกแซงนโยบายของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลากหลายการปฏิบัติ อาทิ

การที่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องหรือญาติมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาหรือทำงานเกี่ยวข้องกับธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มธุรกิจมักสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารระดับสูงและผู้กำกับควบคุมนโยบายของประเทศ โดยใช้อำนาจทางเศรษฐกิจในการเข้าไปข้องเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ของประเทศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของตน

รวมถึงการให้ทุนสนับสนุนกิจการของรัฐ เช่น การสนับสนุนเงินหน่วยงานองค์กรทางด้านกีฬา การท่องเที่ยว ดนตรี เป็นต้น

สำหรับกรณีศึกษามีติการทำงานผ่านองค์กรหน้าฉากที่ผ่านมา แสดงบทบาทหลากหลายที่ส่งผลกระทบต่อกรอบนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- การสร้างบรรยากาศทางสังคมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ
- การทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการดื่มสุราและสร้างแรงบันดาลใจของสังคมต่อการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศ
- การเข้าไปทำงานเพื่อสังคมกับภาคส่วนตำรวจในการรณรงค์เรื่องเมาไม่ขับ (โดยมิได้สร้างประสิทธิผลใด ๆ ต่อการบังคับใช้กฎหมาย)
- การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและรณรงค์การดื่มแบบรับผิดชอบ (responsible drinking) ที่แท้จริงแล้วคือการส่งเสริมให้คนดื่ม โดยเฉพาะคนที่ไม่ใช่คนดื่มให้มีทัศนคติที่ดีต่อการดื่ม และที่สำคัญคือโทษผลกระทบสู่ระดับปัจเจกของผู้ดื่ม (โดยมิใช่ภาระของธุรกิจที่ต้องดูแลผลกระทบ)
- การวิพากษ์กฎหมายแอลกอฮอล์ว่าก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจ เป็นการจำกัดเสรีภาพของประชาชนและแก้ปัญหาไม่ได้จริง
- อิทธิพลของธุรกิจแอลกอฮอล์ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่ธุรกิจเหล่านี้เป็นธุรกิจที่มีมูลค่าทางการสูงของประเทศ โดยเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนในอุตสาหกรรมบริการและธุรกิจที่หลากหลายไม่จำกัดเฉพาะการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ตลอดจนการเข้าไปลงทุนในธุรกิจประเภทอื่น เป็นต้น
- การหักล้างเจตจำนงที่ดีของกฎหมายในการดูแลปกป้องสุขภาพประชาชน และกล่าวหาบิดเบือนว่าภาคประชาสังคมหรือฝ่ายรณรงค์ด้านสุขภาพรังเกียจธุรกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อลดผลประโยชน์ทับซ้อนและการแทรกแซงนโยบายของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเครือข่ายธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

- 1) หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในฐานะหน่วยงานผู้กำหนดนโยบายของประเทศควรจัดทำหลักปฏิบัติ (code of practice) สำหรับองค์กรและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการมีปฏิสัมพันธ์กับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อความโปร่งใสและป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (conflict of interests: COI) ในทุกระดับและทุกกระทรวง รวมถึงระเบียบที่ระบุและจำกัดกิจกรรมของภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการออกนโยบาย ที่อาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน อาทิ การห้ามบริจาคหรือให้ของขวัญแก่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ
- 2) หน่วยงานรัฐด้านสุขภาพควรศึกษาสถานการณ์ระบุขอบเขตการปฏิบัติที่เข้าข่ายมีผลประโยชน์ทับซ้อน และสื่อสารสร้างความตระหนักให้แก่สังคมและผู้กำหนดนโยบายในทุกระดับเกี่ยวกับการแทรกแซงนโยบายของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมอย่างสม่ำเสมอ
- 3) ภาคประชาสังคมควรจัดตั้งเครือข่ายติดตามเฝ้าระวังกลยุทธิ์และการปฏิบัติที่ต้องสงสัยว่าเป็นการแทรกแซงนโยบายของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเครือข่ายธุรกิจที่เกี่ยวข้อง และเมื่อพบต้องสื่อสารหรือเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ หรือทำกิจกรรมที่ลดทอนและป้องกันการแทรกแซงนั้น ๆ อย่างเป็นระบบเหมาะสม และทันการณ์

[6] สมาคมธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไทย. ความเป็นมาและพันธกิจสมาคมธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไทย 2565 [Available from: <https://www.tabba.in.th/about>.]
 [7] มูลนิธิแก้ไขปัญหาคาถาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มปอ.). เกี่ยวกับมูลนิธิฯ 2565 [Available from: <https://www.morporor.org/about#history>.]
 [8] นิตินันท์ ศรีโชติรัตน์, อิทธิพลของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อเศรษฐกิจ การเมือง และนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ. 2555, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ